

Goedemiddag, mijn naam is Sarah Scholts en ik ben de Dorpsdichter van Ermelo. In die rol heb ik een bijdrage geleverd aan de expositie en ik licht graag aan u toe hoe die bijdrage tot stand is gekomen.

Als Dorpsdichter heb ik de opdracht aanwezig te zijn met gedichten, op belangrijke momenten in Ermelo en dan vooral verbindend op te treden. Ik heb daar voor mezelf aan toegevoegd dat ik ook wil verrijken, want hebben we het niet allemaal wel eens nodig dat iemand ons dat aanreikt? En poëzie is daar een prachtig middel voor.

Natalie Overkamp, van museum het Pakhuis, betrok mij dit voorjaar bij de voorbereidingen van de expositie. We praten over de opzet, over de brieven van Eva en Bram, over de break in box, over de dilemma's, de vraagstukken en over de reis die de bezoeker van de expositie zal gaan maken. En die reis zou niet afgelopen zijn na het verlaten van de expositie, want voor de scholen in Ermelo wilde het museum een educatief programma.

Wat ik heel mooi vind aan de opzet van de expositie, is dat het leren én beleven is, dat het herdenken én vieren is. En dat de expositie het oorlogsverhaal van heel nabij vertelt. Letterlijk, omdat het verhaal van Eva en Bram in Ermelo speelt, maar ook figuurlijk omdat de expositie gaat over twee heel gewone kinderen, in wie wij onszelf allemaal zouden kunnen herkennen.

Door het verhaal van Eva en Bram leren we iets over hoe het geweest moet zijn om je identiteit achter te moeten laten en in een onbekend dorp te moeten gaan wonen, nieuwe namen te krijgen en andere gewoonten. We leren iets van hoe het geweest moet zijn om je identiteit te verbergen. En dat is de vertaalslag naar nu.

Wie verbergt vandaag de dag zijn of haar identiteit, uit angst erop beoordeeld te worden? Op basis van ongeschreven regels die blijkbaar bepalen wat normaal is, regels die blijkbaar bepalen of je erbij hoort, of juist buitengesloten wordt. Met dat gegeven in gedachte, ontwikkelde ik voor de scholen in Ermelo een creatieve schrijfles die leerkrachten kunnen geven aan hun klas, al of niet nadat ze met de klas de expositie hebben bezocht. In de les leren de leerlingen woorden te geven aan wat hun identiteit bepaalt. Dus eigenlijk het antwoord formuleren op de vraag 'Wie ben jij, wat hoort bij jou, en wat maakt dat jij jij bent?'

De les is opgebouwd rond het gedicht 'Hier ben ik'. Dat gedicht schreef ik over mezelf en lees ik in een videoboodschap aan de kinderen voor. Vervolgens neemt de leerkracht het over, en gaan de leerlingen met creatieve schrijf oefeningen aan de slag met het beantwoorden van de vraag 'Wie ben jij?'

Een belangrijk aspect van de les is dat de leerlingen aan elkaar voorlezen wat ze hebben geschreven. Daarmee oefenen ze sociale vaardigheden zoals het luisteren naar elkaar, respectvol reageren op elkaar, elkaar echt zien, elkaar aanmoedigen, maar ook: creatief denken, en woorden leren geven aan gevoelens en ideeën. En misschien ook wel nieuwe woorden leren gebruiken. Of nieuwe dingen aan jezelf ontdekken, omdat je je herkent in het verhaal van een ander.

Aan het eind van de les krijgen de leerlingen een print van het gedicht 'Hier ben ik' en op de print zijn de woorden die op mij van toepassing zijn, weggelaten. Op die plekken staan stippelijntjes, ongeschreven regels, die de leerlingen zelf in gaan vullen. Zo schrijven ze hun eigen gedicht. Het eindigt met de woorden: 'Hier ben ik, kom je ook?' U begrijpt; treft u een van de leerlingen die zijn of haar gedicht aan u voorleest, dan bent u uitgenodigd.

In ieder geval 18 klassen in Ermelo hebben al besloten de expositie te bezoeken en aansluitend de creatieve schrijfles te volgen in de klas. 18 keer, laten we zeggen 20 leerlingen die zich gaan verdiepen in zichzelf en zichzelf daardoor misschien wel beter leren begrijpen. Die aangemoedigd worden zichzelf echt te laten zien. Die de kans krijgen hun klasgenoten op een nieuwe manier te leren kennen. Verrijking en verbinding, en dat dan allemaal met poëzie als middel. Omdat het ons helpt uit onze woorden te komen.

Meestal. Maar niet altijd. Soms zitten we in een situatie die niet onder woorden te brengen is. Staan we voor een vraag of dilemma en lukt het ons niet de juiste woorden te vinden. Soms moeten we een boodschap overbrengen die te erg voor woorden is. En dan zijn we stil.... Die stilte geeft dan ruimte aan de geschiedenis om het woord te nemen. Bijvoorbeeld in de vorm van 61 brieven die 75 jaar bewaard zijn, om vandaag gelezen te worden. We weten wat er in de 61 brieven staat die Eva en Bram hebben geschreven. We weten natuurlijk niet wat er in de brieven staat die Eva en Bram niet meer konden schrijven. De ongeschreven brieven. Maar juist omdat ze niet zijn geschreven, weten we wat er met Eva en Bram is gebeurd.

Ik rond nu af door u uit te nodigen de expositie verder te gaan bekijken. Ik wens u daarbij alle aandacht en de woorden om na afloop aan anderen te kunnen vertellen, hoe belangrijk het verhaal van Eva en Bram is.